

ROMANO GUARDINI

O
POSVÁTNÝCH
ZNAMENÍCH

MCMXXV

VE STARĚ ŘÍŠI NA MORAVĚ

N^{rus} 7717

*Ex Episcopali Consistorio
Brunae die 1. Octobris 1925*

NIHIL OBSTAT.

IMPRIMATUR.

*Dr. METHODIUS MARVAN,
censor ex officio.*

*Dr. JOS. POSPÍŠIL,
vicarius generalis.*

DŮSTOJNÉMU PÁNU

Dr. FRANTIŠKU ODVALILOVI,

spisovateli,

od počátku až do dneška

věrnému spoludělníku

DOBŘÉHO DÍLA,

oddaně věnuji

VYDAVATELĚ

Držíš v ruce tenký sešit. Mluví o věcech, jež se možná zdají býti bezvýznamnými. Avšak, co vlastně říci chce, jest veliké.

Žijeme ve světě znamení, to skutečné však, jež znamenají, jsme ztratili.

Nemyslíme už věcí, ale slova.

Řekne-li někdo ‚buk‘, vyvstane-liž mu před očima ušlechtilý, stříbrně šedý kmen, široce rozložené větve, mocně a hezky urostlý až do konečků rozvětvení; pevné, plocho ležící listy, od slunečního světla plné skvostného zlatozeleného záření? Možná! Tak mnohému však jest ‚buk‘ jen slovem. Myslí si jím onen strom, jako peníz znamená určitou číselnou hodnotu. Vysloví-li to, pak se možná kmitne letmý obraz jeho duchem, matná vzpomínka na nějakou cestu lesem, více však nikoliv. — Nebo

někdo řekne, nouze. Jest mu to slovo těžkým od ponurého břemene, ležícího na lidských srdcích? Vstoupí mu na srdce hořkost, kterou těchto pět písmen míní, nebo jsou mu jen chladnou mincí, kterou podává dále jako ošetřovatel nemocných jinému číslo světnice, a nemyslí na to, co jest zavřeno v tom prostoru, označeném mrtvou mosáznou tabulkou? — Co nám prochází smyslem, pravíme-li, že jsme zasloužili tolik a tolik marek? Cítíme-liž, jaký soud obsahuje toto slovo „zasloužili“? Klidně vědomé vyplnění, nebo křivdu, vyžadující zadostučinění, nebo zase zlostný výsměch? A tak ještě mnoho jiného...

Slova, slova! Proto jest naše myšlení tak bezvýznamné pro skutečnost. Nijak jí nezachycuje. Proto jest naše slovo tak mdlé. Nemá žádné krve, žádné tvůrčí síly. Proto nám nejde, co slyšíme, k srdci. Vždyť mohli bychom denně tolik slyšet i čistí? Kdyby nám byla slova více než zvukem, který něco značí, tonovým obrazem obletovaným nestálými pocity mizících

obrázků, kterak bychom mohli čísti tolik časopisů? Slyšeti tolik novinek?

Pomysli na hrozný rod frásí! Chceš-li uviděti, jak prázdné jest naše veřejné mluvení, poslouvej fráse. Bude tě mrazit až do kostí. Jalové jsou a jsou bez uctivosti a kazivé, jak jen jalovost býti může. Nejkrásnější věci zesprostáčí. Vyjde-li někde slovo z vřelého srdce, všecko plné krve a síly, v několika dnech se ho chopí noviny a lidské mluvení a omelou je ve fráse, že jest ohnušeno až protivně. Ó budeme se musiti naučiti zachovávat u sebe naše nejmilejší slova, aby sprostá ruka veřejného flachání jich nepokálela!

A naše konání! Konáme formality, nečiny! Mluvíme slova - obludy, konáme činy - stíny.

Jsme si vědomi, co činíme, tiskneme-li někomu ruku? Že mu věnujeme svou důvěru, svou duši? Kdybychom to věděli, více bychom tím spořili. Tak je to však holou formou, proniklou jen zřídka duševní skutečností, i můžeme ji projevíti přáteli, jemuž jsme nejvíce zavá-

záni, jako lhostejnému a námi opovrhovanému. Pozdravy, blahopřání, dávání darů, obcování u stolu, mnohonásobné způsoby poct, mají ty ještě duši? Pak bychom jimi tak neplýtvali.

Mluvíme slova. Konáme formality. Žijeme ve světě znamení, ale to skutečné, co znamenají, jsme ztratili.

Dokud však to zůstane tak, netřeba nám mluvit o nové kultuře. A i to můžeme, ovšem jen proto, že jsou to holá slova. Neboť kdybychom tím říkali věci, cítili bychom, jak jest to nesmyslné. Náš život se může obnovit jen skutečností! Jen bytnem se může naše kultura omladit. Dokud však nestojíme před skutečným, před věcmi, před duší; dokud necítíme jejího nárazu, z čehož by tu vyrostlo co nového? Nová slova rostou, mají nakrátko zdání života, pokud je obklopuje ještě půvab jejich vzniku, a brzo jest z nich jen několik frází. Všecko zůstává schůzovým mluvením, novinářským psaním, dokud nevystoupíme ze zdá-

ní a nepředvedeme-li si znova na mysl býti a skutečnost.

Slova mají býti symboly věcí, ozvučnými těly duševních událostí. Konání má býti naplněno vnitřní skutečností a má skutečnost zachycovati. A po tom poznáme skutečnou sílu obnovy, zda člověk cítí opět náraz jsoucna, zda se zaráží, žasne a táže se; a zda mu tento náraz při zpátečním proudění proniká slovo i skutek.

Toť jest zajisté nejhlubší smysl hnutí mládeže, pokud jest hnutím a ne jen organizací, že chce ke skutečnosti. Pryč se slovními strážáky a vraťme se opět před věci! Pryč se smekavou mlhou neurčitých opotřebovaných představ a otevřme opět oči ostré síle skutečna! Pryč s ledovým šatem úsloví! Budtež znova odhalena prsa nárazu věcí, aby cítila v úžasu, v bolesti a plesání jejich sílu!

Ovšem to musí nejprve učiniti neúnavným a oněmíti. Slova se uvidí býti neupotřebitelnými, protože jsou dlouhým zneužíváním zneučtění. Nastane koktání. Mnoho se znova od-

halí, znova prožije a ty nově zběhlé a pocítěné obsahy si musejí hledati své slovní tělo. Ale potom nabývá slovo nové síly a právě to nejprostší počne zářiti nejsilněji.

A tak jest tomu i s formami. Pryč s maskami, které už nezjevovaly, ale skrývaly! Pryč se schematy, která stála mezi živými lidskými srdci a klamala je. Mládež musí opět co nejhlouběji prožiti, co chce jinému dáti, čím mu chce býti. Potom pocítí, že v dnešních běžných formách z toho už mnoho nežije. To ji pomate. Spílá se jí beztvárných, protože už nechce těchto mrtvol činu. Neúnavnost hledání se počíná také zde. Avšak po mnoha oklikách přichází opět k pravdivým formám. A při tom také věci staré nově objeví takové, jež se z lidského bytí samy zrodily. Ale ty začnou pak od tohoto bytna žiti a upřímné stisknutí ruky, dar a společenství stolu jsou opět opravdovým výrazem vnitřní skutečnosti.

Mnoho bolestného to musí všechno přinést, mnoho hledání a bloudění. Kdo to prožije,

zdává se často hrubým, protože už nemůže každému proplýtvati, co proň má tak hluboký smysl. Musí se zdáti podivínem, protože bere vážně věci, kterých už nikdo necítí; protože vidí otázky, které všem těm tupým očím dávno unikají. Avšak šťastný takový trud; z toho teprve vzejde nová živá kultura.

Zvláštní věc; před lety řekl papež Pius IX.: „Vraťte opět slovům smysl!“ Jak hluboko nám proniká dnes tato vybídka do duše. Ano, dáti opět slovům jejich smysl a formám a úkonům života také. To bude musít mládež.

Proč jsem o tom o všem mluvil? Protože nikde není slovo tak hrozně zbaveno duše, konání není tak jalové, znamení tak vyprchalé jako v životě náboženském.

Co se stane s naší duší, odnaučila-li se státi před skutečnostmi spásy? Mluví-li svatá slova

a jsou ji prázdným zvukem? Má-li svatá znamení a činí-li úkony, ale skutečnosti, která v nich jest, už necítí?

Rci sám, čím jsou nám slova: ‚Bůh‘, ‚Kristus‘, ‚milost‘? Čím nám to jest, znamenáme-li se křížem? Poklekáme-li? Zjevení nadzemské skutečnosti? či stínový obraz? Cesta do nebes? či zachovávaní forem? Nebývá-liž to dosti často tím druhým? A to ne proto, že jsme ony pravdy odmítli, nýbrž, že v nás už není žádného živého vědomí skutečnosti, o kterou zde jde? Že naše víra už nemá žádného hmatu, žádné zrakové síly?

Víra jest nadpřirozeným vědomím skutečnosti. Víra jest život v neviditelných skutečnostech. Máme takovou víru?

Zde musí obnova začít. Ne ‚zastaralé‘ odklidit a ‚nové‘ nalézt. Veliká slova a formy Církve pocházejí z hloubky bytí. Co zde třeba mnoho měnit? Můžeš měnit stavbu kola? Útvar kladiva? Jsouť shodny s bytnem, jakmile byly jednou uviděny, utvořeny, trvají.

Nebo můžeš přetvořiti uchopení ruky, aneb způsob, jakým oko utkvívá na předmětu? Mnohá slova a formy Církve jsou takové.

Můžeme však něco jiného: „vrátiti jim jejich smysl“. Totiž viděti skutečnost, která za nimi jest. Znova prožiti, co se zde vyslovuje. Potom budou formy těžky vnitřní plností.

K tomu by ráda dopomohla tato knížečka. Chce ukázati, jak můžeme naslouchati za slova, jež každodenně mluvíme; jak se vžiti ve znamení, která stále znova činíme. Chce naučiti, jak vyhledávat bytostní jádro forem, ve kterých stále žijeme. Pak pocítíme náraz skutečností, které stojí veliky před námi v Církvi a v jejích obyčejích. A tyto obyčeje počnou docela nově žiti.

Nebude to však žádná učebnice. Chci vypravovati nazdařbůh o tom, co se mne dotklo. A to tak, jak jsem to já uviděl. Vidiš-li ty více, vidiš-li lépe a jasněji, potom zdař Bůh!

K DRUHÉMU VYDÁNÍ.

Nezměnil jsem mnoho. Několik slov jsem pošinul na pravá místa; v několika větách jsem čistěji vyvážil tón. Zatím vyšel v témže nakladatelství spis „O liturgickém vzdělání“. Ten se snaží vysloviti to, co jest za obrazy a výklady tohoto sešitu: podstatu a smysl liturgických úkonů.

RUKA.

Celé tělo jest nástrojem a výrazem duše. Ta jest nejen uvnitř v těle, jako sedí někdo ve svém domě, nýbrž obývá a působí v každém údu a v každé žilce. Mluví z každé linie, tvaru a pohybu těla. Zvláště však jsou obličej a ruka nástroji a zrcadly duše.

O obličejí jest to zajisté samo sebou jasno. Pozoruj však někdy některého člověka — nebo sám sebe — jak se projevuje každé hnutí mysli, radost, překvapení, očekávání také hned v ruce. Neříká často rychlé zdvižení ruky nebo lehké trhnutí víc než slovo samo? Nezdává se někdy mluvené slovo hrubým vedle tiché, tolik pravící řeči ruky? Jestli ona po obličejí nejduševnější částí těla, možno-li tak říci. Jistě pevným a silným nástrojem práce, zbraní k útoku i k obraně; přece

však jest zase velmi jemně utvořena, rozčle-
něna, pohybliva a protažena jemně citlivými
nervy. Opravdu nástroj, jímž může člověk
projevovali svou vlastní duši. A cizí přijímali;
neboť i to činí rukou. Či to není přijímáním
cizí duše, chápe-li se někdo rukou vsťříc vzla-
žených? Se vším, co z nich mluví důvěry, ra-
dosti, souhlasu, bolesti?

Tak tomu nemůže býti naprosto jinak, než
že ruka má také tam svou řeč, kde duše tak
zvláště mnoho praví nebo přijímá, před Bo-
hem. Kde se chce sama dáti a Boha přijmouti,
v modlitbě.

Když se někdo zcela sám v sobě usebere,
jest ve své duši s Bohem samotén, pak se
svírá pevně ruka v ruku, prsty zapadají do
sebe. Jako by měl býti zaveden vnitřní proud,
který by mohl uniknouti z ruky do ruky a měl
proudit nazpět do nitra, aby vše zůstalo
uvnitř, u Boha. Jest to usebírání sama sebe,
ostraha skrytého Boha. Praví to: „Bůh jest můj
a já jsem jeho a jsme samotni spolu uvnitř“.

Právě tak činí ruka, když nějaký vnitřní tlak, veliká tíseň, bolest hrozí vyraziti. Opět se svírá ruka v ruku, a v tom zápasí duše sama se sebou, až se přemůže, upokojí.

Stojí-li však někdo s pokorným, uctivým srdcem před Bohem, pak se klade napjatá ruka plocho na druhou. To vyjadřuje pevnou kázeň, opanovanou uctivost. Pokorné, náležitě zřízené mluvení vlastního slova to jest a ochota pozorného naslouchání božskému. Nebo to vyjadřuje odevzdanost, oddanost, dáváme-li ruce, kterými se bráníme, jakoby svázané do rukou božích.

Také se stává, že se duše zcela před Bohem otevře u velikém plesu nebo děkování. Že se v ní jako u varhan všechny rejstříky otevrou a daleko proudí vnitřní plnost. Nebo touha se pozdvihne a volá: pak ovšem člověk otvírá ruce a pozdvihuje je širokou plochou, abymohl duševní proud volně prouditi a duše mohla plně přijmouti, po čem žízni.

Konečně se může státi, že se člověk sám

sebere se vším, co jest a co má, aby se v čisté odevzdanosti poddal Bohu, věda, že to vede k oběti. Potom skříží ovšem ruce a paže na prsou ve znamení kříže.

Krásná a veliká jest řeč ruky. Církev o ní praví, že Bůh nám ji dal, abychom ‚v ní nosili duši‘.

Vezmi ji tedy vážně, tuto svatou řeč. Bůh ji slyší a naslouchá, co mu říká o nitru duše. Může také mluvit o lenosti srdce, o rozptýlenosti a o jiném nedobrému, Drž ruce řádně a dbej o to, aby tvé nitro opravdu souhlasilo s tímto vnějškem!

Byla to jemná věc, o které jsme zde mluvili. Takových věcí vlastně nikdo rád neříká. Něco se tomu zpěčuje. Tím pečlivěji si jich budeme ve skutečnosti hledět. Neučiníme z toho žádné marnivé strojené hry, nýbrž musí nám to býti řečí, ve které tělo praví Bohu v čisté pravdomluvnosti, co duše míní.

O ZNAMENÍ KŘÍŽE.

Činíš znamení kříže a činíš je řádně. Žádné nějak zmrzačené, chvatné, při kterém se neví, co to znamená. Nikoliv, řádné znamení kříže, zvolna, veliké, s čela na prsa, s ramene na rameno. Cítíš, kterak tě zcela objímá? Useber se jednou náležitě; všechny myšlenky a všecku svou mysl useber v toto znamení, jak postupuje s čela na prsa, s ramene na rameno. Pak to pocítíš: zcela tě obepíná, tělo i duši, usebírání tě, posvěcuje tě, činí tě svatým.

Proč? Jest to znamení všehomíra a jest to znamení vykoupení. Na kříži náš Pán všechny lidi vykoupil. Křížem posvěcuje člověka celého až do posledního vlákna jeho bytí.

Proto se jím znamenáme před modlitbou, aby nás uspořádal a usebral; myšlení srdce a vůli shromáždil v Bohu. Po modlitbě, aby

v nás zůstalo, co nám Bůh daroval. V pokušení, aby nás sílil. V nebezpečí, aby nás chránil. Při žehnání, aby plnost života božího byla pojata do duše a všechno tam zúrodnila a posvětila.

Mysli na to, kolikrát koliv se křížuješ. Jest to znamení vůbec nejsvětější. Čiň je náležitě: pomalu, veliké, s rozvahou. Potom obepne tvé celé bytí, postavu i duši, tvá myšlení i tvou vůli, mysl a smysl, každé hnutí; a všechno jím bude posíleno, poznamenáno, posvěceno v síle Kristově, ve jménu trojjediného Boha.

O KLEKÁNÍ.

Co pak činívá, zpyšní-li kdo? Vypíná se, pozdvihuje hlavu a ramena a celou postavu. Všecko na něm mluví: „Jsem větší než ty! Jsem více než ty!“ Jest-li však někdo pokorného smýšlení, cílí-li se malým, pak sklání hlavu, pak se jeho postava níží. „Ponižuje se“. A to tím hlouběji, čím jest větší, kdo před ním stojí; čím se má ve vlastních očích za menšího.

Kde však pozorujeme jasněji, jak málo jsme, než když stojíme před Bohem? Veliký Bůh, jenž včera byl jako dnes i před sty a tisíci lety! Který naplňuje tuto světnici, celé město i širý svět a nezměrné hvězdné nebe, a všecko jest před ním jako prášek. Svatý Bůh, čistý, spravedlivý a nekonečné Výsosti... Jak jest veliký... A já tak malý! Tak malý, že se s ním vůbec nemohu měřit, že nejsem před

ním zhola nic! Není-liž pravda, ani to samo člověku nedá, aby před ním pyšně stál! Stává se „malým“; rád by svou postavu snížil, aby tu nestála tak opovážlivě — a hle, už jest polovice její výšky obětována: člověk klečí. A není-li to jeho srdci ještě dosti, může se při tom skláněti. A ta hluboce skloněná postava mluví: „Ty jsi veliký Bůh, já ale nejsem nic!“

Poklekáš-li na kolena, ať to není činem chvatným a prázdným. Oduševni její! Duši klekání však jest, aby se také uvnitř srdce v hluboké úctě před Bohem sklánělo. Přijdeš-li do chrámu, nebo vycházíš-li, nebo jdeš-li mimo oltář, poklekni hluboce, zvolna a spolu i celé tvé srdce, a ať při tom mluví: „Můj veliký Bože...!“

To jest pak pokora a jest to pravda a po každé to bude tvé duši na prospěch.

SVĚCENÁ VODA.

Voda jest plna tajemství. Zcela čistá a prostá—, cudnou' ji nazval svatý František. Docela skromná, jakoby nechtěla sama o sobě nic znamenati. Jakoby nesobecká a jen proto zde, aby jiným sloužila, očišťovala a občerstvovala. Ale viděl jsi někdy, kde stála tiše u veliké hloubce a pohroužil jsi se do ní s cílicí duší? Cítils', jak byla ta hloubka tajemná? Kterak se zdálo, jako by tam dole bylo plno všelikých zázraků, svůdněji, hrozněji? Nebo naslouchal jsi někdy, jak v proudu valícím se k tobě hučela, bez ustání proudila a hučela, proudila a hučela? Nebo jak víry krouží, víří, táhnou? Tu z ní může vystupovati tak těžkomyslná moc, že se musí člověkovu srdce odtrhnouti...

Voda jest plna tajemství. Prostá, jasná, ne-

sobecká; ochotná čistě umýti, co jest ušpiněno, občerstviti, co žízní. A při tom hluboká, bezedná, bez klidu, plná záhad a moci. Pravý obraz plodných prapříčin, ze kterých proudí život, a obraz života samého, který se zdá býti tak jasný a jest tak záhadný.

Tu rozumíme dobře, proč ji Církev činí podobenstvím, a nositelkou božského života, milosti.

Ze křtu jsme vyšli kdysi novými lidmi, „znovuzrozenými z vody a z Ducha Svatého“.

A „svatou vodou“, svěcenou vodou kropíme ve znamení kříže čelo a prsa, rámě a rámě; praživlem, záhadným, jasným; prostým a plodným, který jest symbolem a prostředkem nadpřirozeného prvku života, milosti.

Při svěcení Církev vodu očistila. Očistila od temných mocí, které v ní dřímají. To není nijakž prázdné slovo! Kdo má vnímavou duši, ten už cítil kouzlo přirozené moci, která se může z vody pozdvihnout. A jest to jen moc přírody? Není to něco temného, mimopřiro-

zeného? V přírodě, ve všem jejím bohatství a kráse, jest také živel zlý, démonský. Město, jež otupuje duše, to zavinilo, že člověk pro to už nemívá tak často žádného smyslu. Církev však o tom ví a očišťuje vodu ode všeho protibožského a „posvěcuje“ ji, prosíc Boha, aby skrze ni uděloval sílu své milosti.

Když tedy křesťan vstoupí do božího domu, pak kropí čelo, prsa a ramena, to jest celou svou bytost čistou a očišťující vodou, aby jeho duše byla čista. Není to krásné? Jak se v tomto obyčeji stýkají hříchu zbavená přirozenost a milost a člověk toužící po čistotě, vše spolu ve znamení kříže?

Anebo večer. „Noc není přítelkou žádného člověka,“ praví přísloví. Jest v tom kus pravdy. Jsme stvořeni pro světlo. Jakmile se člověk dává v moc spánku, tmy, ve které uhaslo denní světlo a světlo vědomí, pak se dojísta znamená znamením kříže a svatou vodou, symbolem osvobozené, usmířené přírody; aby ho Bůh ráčil chrániti ode všeho, co jest tma! A když

ráno opět vychází ze spánku, z temnoty a z bezvědomí, a znovu počíná svůj život, činí to opět. Jest to jako tichá vzpomínka na onu svatou vodu, ze které vyšel člověk ve křtu k světlu Kristovu. Krásný jest také tento obyčej. V něm se stýkají vykoupená duše a osvobozená příroda ve znamení kříže.

PLAMEN.

Jdeš krajem za pozdního podzimního večera. Kolem tebe jest temno a chladno. Zcela osamělou se cítí duše v mrtvé dálce. Její živá touha hledá vůkol, kde by utkvěla, nic však neodpovídá. Holý strom, studené pohoří, prázdná rovina — vše mrtvo! Ona jediná jest živa na pustině vůkol. V tom zazáří pojednou při zatáčce cesty světlo... Nevolalo sem? Jako odpověď na hledání duše? Jako něco očekávaného, něco, co sem patří?

Nebo sedíš pozdě v zasmušilé světnici. Stěny stojí šeré a lhostejné, domácí nářadí němo. V té přichází dobře známý krok; dovedná ruka uchystá v kamnech, zapraská v nich, plamen vyšlehuje a z otevřených dvířek padá do světnice rudá záře, lahodné teplo se line — jak jest vše změněno, není-liž pravda?

Všecko nabylo duše. Jako když v uhaslé tváři náhle zazáří přívětivý život.

Ano, oheň jest životu podoben. Jest nejčistším obrazem naší živé duše. Obrazem všeho toho, čeho uvnitř živě zakoušíme: teplý a svítlivý a vždy se hýbající, vždy nahoru se deroucí. Vidíme-li plamen, jak bez ustání vzhůru šlehá, po každém závanu se dává, a přece ho nelze odvésti od jeho snahy vzhůru; jak září světlem, vysílá proudy tepla — necítíme-liž tu hlubokého příbuzenství s tím v nás, co také povždy hoří a jest světlem a nahoru se vzpíná pokaždé, když to ohýbají vůkol protivné moci? A vidíme-li, jak plamen všecko své okolí účinně proniká, oživuje, ozařuje; jak serázem stává živým středem všeho, kde jen zazáří, — není-liž to obraz tajemného světla v nás, které jest v tomto světě zažehlé, aby vše ozářilo a dalo tomu domov?

Ano, tak tomu jest! Plamen hoří jako obraz toho vnitřního v nás, usilujícího, svítlícího, silného, Ducha. Kde se setkáme s tímto plame-

24

nem, cítíme, jako by jeho vlněním a světlem mluvilo k nám něco živého. A chceme-li vyjádřiti svůj život, nechali někde mluvíti náš život, pak tam zaněcujeme plamen.

A tak též chápeme, že musí hořeti tam, kde bychom my vlastně měli býti po všecek čas, před oltářem. Tam bychom měli státí, klanějíce se, pozorně hledíce; a všechno živé v nás, všechno jasné a silné, mělo by býti soustředěno v tu tajemnou svatou blízkost. Bůh upjatý na nás a my na Boha. Tak by to mělo býti. To vyjadřujeme tím, že tam zažeháme plamen, obraz a výraz svého života.

Ten plamen tam ve věčné lampě — myslil jsi naň už? — to jsi ty! Znamená tvou duši.

Znamená tvou duši . . . má ji znamenati! Neboť samo sebou neříká ovšem pozemské světlo Bohu nic. Ty je musíš učiniti výrazem svého života obráceného k Bohu. Tam na místě svaté blízkosti má opravdu býti místo, kde hoří tvá duše, kde jest všechna živá, všechna plamenem, všechna světlem pro něho. Tak zcela

doma tam má býti, aby ten tichý plamen nahoře
na lampě byl opravdu výrazem tvého nitra.

Přičiň se o to. Nejde to lehko. Když však
se mu přiblížíš, pak můžeš po takových chvílích
zářivého ticha klidně jít opět mezi lidi. Pak
zůstane plamen tam na místě svaté blízkosti
a ty můžeš Bohu říci: „Pane, to jest má duše.
Ta jest povždy u tebe.“

SVÍCE.

Jak zvláštně jest přece o naši duši postaráno! Se všemi věcmi světa se jí vede jako kdysi prvnímu člověku, když mu Bůh dal pojmenovati zvířata: nikde se nenalezlo druhá jeho bytí. Předě všemi věcmi duše cítí: „jsem jiná“. Žádná věda světa jí nevyvrátí tohoto vědomí a žádná nízkost ho neuhasí: „Jsem jiná než všecko ostatní ve světě. Všem cizí, Bohu jediné příbuzná.“

A přece zase jest duše spřízněna se všemi věcmi. U všech se cítí jaksí doma. Všecko k ní mluví, každá podoba, každý pohyb a posuněk. A neúnavně se přičiňuje vysloviti v nich své nejhlubší nitro, učiniti z nich symbol svého vlastního života. Kdekoliv se stýká se silnou postavou, cítí v ní vysloveno něco z vlastního bytí, zdá se jí, že jí připomíná něco v ní samé.

Není tomu tak? V tom tkví důvod ke všelikým podobenstvím. Duše, jsouc každé věci z nejhlubšího nitra cizí, mluví k ní: 'To nejsem.' A opět jsouc se vším tajemně spřízněna, vidí věci a události jako obrazy svého vlastního bytí.

Hle podobnost krásnější a silnější nad mnohé: svíce. Nepravím ti zajisté nic nového; jistě jsi to už často pozoroval.

Viz, jak stojí na svícnu. Široce a těžce odpočívá noha; jistě se pne sloupek; těsně obepjata kalichem a podchycena zdaleka vybíhajícím listem vystupuje svíce. Tiše se omlazuje její postava, pevně ztvárněná, ať ční sebe výše. Tak stojí v prostoru štíhlá, v nedotknuté čistotě a přece její barva má teplý tón; svým čistým tvarem pozdvižena nad všeliké smíšení.

Nahoře se vznáší plamen a v tom proměňuje svíce své čisté tělo v teplé zářící světlo.

Necítiš, jak se před ní něco zcela šlechetného probouzí? Hleď přec, jak stojí bez kolísání na svém místě, vysoko vztyčena, čistá a

šlechtická. Znamenej, jak všechno na ní mluví:
,Jsem připravena! Kterak stojí, kde to platí,
před Bohem. Nic na ní neprchá, nic neuhýbá:
vše jasná pohotovost.

A ztravuje se ve svém určení nezadržitelně,
ve světle a žáru.

Řekneš možná: ,Co o tom svíce ví? Nemá
přece duše!'

Dej ty jí tedy duši!

Učiň z ní výraz své. Nechť před ní procitne
všelikášlechetná pohotovost: ,Pane, zde jsem!
Pak uvidíš v jejím štíhlém čistém stání vý-
raz svého vlastního smýšlení. Nechť všechna
tvá pohotovost zesílí v pravou věrnost. Pak
pocítíš: ,Pane, v té svíci tam stojím já před
Tebou!'

Neutíkej svému určení. Vytrvej. Netaž se
stále: Proč a nač? Nejhlubším smyslem života
jeť ztrávit se pro Boha v pravdě a v lásce jako
svíce ve světle a v žáru.

BRÁNA.

Již často jsme jí vstoupili do chrámu a po každé něco pověděla. Ušlyšeli jsme to?

K čemu pak jest ta brána zde? Možná, že se té otázce podiviš. „Aby se vycházelo a vcházelo,“ myslíš si; odpověď není přece těžká. Ovšem, ale k vcházení a k vycházení není třeba brány. Dostli veliký otvor ve zdi by k tomu také byl, a pevná zapážka z řošen a ze silných prken by dostačila k otvírání a k zavírání. Lidé by mohli dovnitř a ven; bylo by to také laciné a účelné. Ale brána by to nebyla. Ta chce více než naplniti suchopárný účel; ta mluví.

Hleď, když procházíš jejím rámcem, pak cítíš: „Nyní opouštím venek, vcházím dovnitř.“ Venku jest svět krásný, plný silného života a tvoření. Mezi tím však také mnoho ošklivého,

nízkého. Má v sobě cosi podobného trhu; každý v něm pobíhá, všechno se tu roztahuje. Nechceme ho zváti nesvatým, ale něco z toho má svět přece v sobě. Branou však vstupujeme v nitro od trhu rozdílné, tiché a posvěcené: do svatyně. Zajisté všechno jest dílo a dar boží. Všude se s Bohem můžeme setkat. Každou věc máme přijímati z ruky boží a zbožným smyslem ji posvěcovati. A přece lidé ode dávna věděli, že určitá místa jsou zvlášť posvěcena, oddělena pro Boha.

Brána stojí mezi tím, co jest venku a co uvnitř; mezi trhem a svatyní; mezi tím, co náleží všemu světu, a věcmi zasvěcenými Bohu. A když ji někdo vchází, pak k němu mluví: „Nechej venku, co dovnitř nenáleží, myšlení, přání, starosti, zvědavost a marnivost. Všecko, co není posvěceno, nech venku. Očist se; vcházíš do svatyně.“

Oh, neměli bychom kvapně proběhnouti branou! Docela zvolna bychom měli projíti a otevřítí své srdce, aby postřehlo, co mluví.

Ba měli bychom se napřed pozastaviti, aby náš průchod byl chůzí očištnou a usebráním.

Brána však praví ještě více: Všimni si někdy, když jí procházíš, bezděčně zdviháš hlavu a oči. Pohled se pozdvihuje a dluží do prostoru; hrud se otvírá, v duši cílíme velikost. Vysoký prostor chrámový jest obrazem nekonečné věčnosti, nebe, v němž bydlí Bůh. Hory jsou ovšem ještě vyšší, nezměřitelná modrá dálka venku. Jest však vše otevřeno, nemá to žádných hranic a žádného tvaru. Ale zde jest prostor vyhrazen pro Boha. Pro něho utvořen, svať zpracován. Pneme se s čnějícími sloupy vzhůru, v široké silné zdi, u vysoké klenutí: ano toť jest dům boží, boží obydlí zvláštním, vnitřním způsobem,

A ta brána uvádí člověka do tohoto tajemství. Praví: ,Odvrz, což malého jest. Pryč se všim, co jest úzkého a úzkostlivého. Pryč se všim utlačujícím. Rozšiř hrud. Vzhůru oči. Volnost duši! Totof jest chrám boží a obraz tebe samého. Neboť živým chrámem božím

jsi zajisté ty, tvé tělo a tvá duše. Učiň jej širokým, učiň jej volným a vysokým!

‚Pozdvihněte se, brány! Rozevřete se, brány věčné, aby vešel král slávy,‘ volá Písmo.

Slyš ty to volání. Co ti prospěje dům ze dřeva a z kamene, nejsi-li ty sám živým domem božím? Co ti prospěje, kdyby se brány vysoko klenuly a těžká křídla se rozevírala, ale uvnitř v tobě se neotevřela žádná brána a král slávy by nemohl vejíti?

STUPNĚ.

Už jsme nyní tak mnohou věc uvážili, ujasnilo se ti také, co jsme při tom činili?

Vždycky šlo o věci dávno známé a přece se nám objevily novými. Byly to věci tisíckrát zběhlé; nyní však jsme je rozjímalí pravým způsobem; ony se otevřely a zjevily nám věci velmi krásné. Naslouchali jsme jim a ony se jaly mluvit. Vžili jsme se náležitě v úkony, které jsme už mnohokrát vykonali, rozvážně jsme je učinili a tu se nám přiblížilo, co všechno jest v nich uloženo.

Toť veliký objev! Tak musíme získávat, co jsme už dávno měli, aby se to opravdu stalo naším. Musíme se učití správně viděti, správně slyšetí, správně konati. Toť to veliké učení, jak viděti a stávatí se vědoucím. Dokud to nepřijde, zůstane nám všechno němým a temným.

Nabudeme-li však toho, otevře se to; otevře to své nitro a odtamtud, z jeho podstaty, se utváří vnějšek. A ty nabudeš zkušeností, že právě věci samy sebou se rozumějící, každodenní úkony skrývají nejhlubší smysly. V nejprostších věcech jest největší tajemství.

Zde jsou na příklad stupně. Bezpočtukrát jsi už vystoupil nahoru. Ale pomysli sis, co se při tom v tobě dalo? Neboť stoupáme-li, děje se v nás něco. Jenže jest to velmi jemné a tiché a možno to lehce přeslechnouti.

Hluboké tajemství se tu zjevuje. Jeden z těch zjevů, které pocházejí ze základu našeho lidského bytí; zjev záhadný, rozumem nemožno ho rozřešiti a přece mu každý rozumí, neboť hloubka našeho nitra se k němu hlásí.

Stoupáme-li po schodech, pak nestoupá jen noha, nýbrž i celé naše bytí. Také duševně stoupáme. A činíme-li to s rozvahou, pak máme dojem stoupání k oné výši, kde jest všechno veliké a dokonalé, což jest nebe, ve kterém bydlí Bůh.

Avšak ihned pozorujeme tajemství. Což jest Bůh nahoře? Proň není přece žádného nahoře a žádného dole! Vždyť k Bohu přicházíme, jen když se stáváme čistšími, upřímnějšími, lepšími. Co však má polepšení společného s tělesným stoupáním? Co býti čistým se stáním nahoře? Zde však už není možno nic vysvětlovati. Dolejšek jest nám už svou podstatou obrazem pro věci malé, špatné; hořejšek obrazem věcí šlechetných, dobrých; a náležité stoupání nám mluví o vystupování našeho bytí k 'Nejvyššímu', k Bohu. Vysvětliti to nemůžeme, jest tomu však tak; cítíme to, vidíme to.

Proto vedou stupně z ulice do chrámu; ty praví: 'Vystupuješ do domu modlitby, blíže k Bohu.' Z lodi chrámové vedou opět stupně do choru; ty praví: 'Nyní vcházíš k Nejsvětějšímu.' A stupně vynášejí k oltáři. Kdo zde stoupá, tomu praví jako kdysi Bůh k Mojžíšovi na hoře Horeb: 'Zuj obuv svou, neboť zde jest země svatá.' Oltář jest prahem věčnosti.

Jak veliké to jest! Není-liž pravda, nyní budeš vědomě stoupati po stupních? S vědomím, že se jde nahoru? Zanecháš všechno nízké dole a budeš opravdu vystupovati „do výše“?

Ale co zde mnoho mluvíti? Aby se ti to uvnitř ujasnilo, aby se v tobě udála „vystupování Páně“, toť vše.

ZVONY.

Uvnitř chrámový prostor mluví o Bohu. Náleží Pánu, jest všecek pln svaté přítomnosti. Jestli to dům boží, oddělený od světa, uzavřený stěnami a klenutími. Tento prostor jest obrácen dovnitř, do skrytu. Mluví o tajemství božím.

A prostor venku? Ta veliká dálka po rovinách, táhnoucí se bez konce na vše strany? Napjatá z výšin do nekonečna? Hluboce odpočívající v údolích, obepjatá horami? Není-liž ve spojení se svatyní?

O jistě také jest! Z domu božího vyrůstá věž do volného ovzduší a zabírá je jaksi pro Boha. Ve věži na stolici visí zvony z těžkého kovu. Houpají se na hřideli a jejich celé jasné utvárněné tělo se houpá a vysílá zvuk za zvukem do dálky. Vlny libozvuku; jasné, hbité,

nebo těžké plné, nebo hluboké, zvolna dunící. Proudí ven, pronikají do dálky a naplňují ji poselstvím svalyně.

Poselství dálky; poselství o Bohu bez mezí a bez konců; poselství touhy a nekonečného naplnění.

Volají, člověka touhy, jehož srdce jest otevřeno té veliké dálce.

Ano, slyšíme-li zvony, pak cítíme tu dálku! Když se houpají z věže do roviny, na všechny strany ven do nekonečna, tu táhne s nimi touha do dálky, až si pak uvědomí, že splnění není na okraji rovin, modře se ztrácejícím, nýbrž uvnitř.

Když se z kostela na hoře zvuky zvonů vlní dolů do údolí, nebo vystupují nahoru do modré výše, pak prsa se šíří a cítí, že jsou mnohem širší, než kdy věděla.

Nebo zaznívají zvuky zvonové z dálky do lesa smrákajícím se zeleným tichem, nevíš odkud, zdaleka, zdaleka — ó co se tu všechno probouzí! Dávno zapomenuté věci se vynořují,

že stojíš a nasloucháš a rozpomínáš se: „Co to jen jest?.. co?..“

Tu člověk cítí dálku. Jako rozšiřováním duše to jest, vzpínání se na druhou stranu, odpovídání na dálné volání nekonečna.

„Tak širý svět“ — mluví zvony. „Tak plný touhy.. Bůh volá.. v něm jediném pokoj..“

O Pane, širší než svět jest má duše. Hlubší než všecka údolí její žádost. A její touha bolestnější než daleko ztracené znění zvonů.

Ty, Pane, jediný ji můžeš naplniti, ty jediný.

O JMÉNĚ BOŽÍM.

My lidé jsme zhrubli. O mnoha hlubokých a jemných věcech nevíme už nic. Slovo jest jednou z nich. Myslíme, že jest něčím zevnějším, protože jeho vnitra už nevnímáme. Myslíme, že jest něčím prchavým, protože jeho síly už necítíme. Nestrká, nebije, jest jen jemným útwarem zvuku a hlasu. Ale jemným tělem pro něco duševního. Podstata věci a něco z naší vlastní duše, co se před tou věcí probouzí, stýkají se a nabývají výrazu ve slově.

Totíž tak by tomu mělo býti. A bylo tomu jistě tak u prvního člověka.

Na prvních stránkách Pisma svatého čteme, že Bůh, přivedl zvířata před člověka, aby je pojmenoval. Otevřenými smysly a silnou schopností duševního zraku prohlédal člověk postavou v bytí a vyslovoval to ve jméně. A jeho

duše odpovídala tomu tvoru. Pohnulo se v ní něco, co se zvláště vztahovalo k bytosti onoho tvora; vždyť člověk jest přece summou a jednotou všeho stvoření. A toto dvojí: bytnost věci venku a odpověď na ni uvnitř v člověku, obojí živě sjednoceno vyslovil ve jméně.

Uzavřely se tedy spolu ve jméně kus světa a kus člověkova nitra. A když člověk to jméno vyslovil, procitl bytostní obraz té věci v jeho duchu a zaznělo, co mu z jeho vlastního nitra bylo odpovědělo. Tak bylo jméno tajemným znamením, v němž si člověk uvědomoval svět a sebe samého.

Slova jsou jmény. A vyslovují vznešené umění, jak zacházeti s názvy věcí; s bytností věcí a bytností vlastní duše v jejich shodě, jaké si Bůh přeje.

Avšak tento srdečný vztah k stvoření a k vlastnímu já nepotrval. Člověk zhřešil, páska se přetrhla. Věci se mu staly cizími, ba nepřátelskými. Nehleděl v ně už čistým okem, ale hrabivě, panovačně a spolu nejistým pohledem

vinníka. Ony pak mu zavřely své bytosti. A také jeho vlastní bytí mu vyklouzlo, protože se chtěl sobecky uplatnit. Nebyl už jako dříve pánem sebe. Nežil už s dětským pohlížením ve vlastní duši. Vypadla mu i stal se neznalým sebe samého a bezmocným.

Slovo-jméno už mu nyní neobmyká v živé jednotě podstaty věcí a člověka. Nyní už mu nezáří z něho vsťříc myšlenka boží v pokoji spojeného stvoření. Vidí v něm jen roztrhaný obraz. Porušený bytostní ton, plný temného tušení a touhy, mu přichází z něho vsťříc. A když někdy uslyší slovo správně, pak stojí a naslouchá a vzpomíná si a nenalézá už smyslu. Zůstává mu zmateno, hádankou, i cílí bolestně, že ráj jest ztracen.

Ale ani tohoto už není. My lidé jsme tak zpovrchněli, že jsme už ani neuchovali bolesti rozbitých slov. Vyslovovali jsme jména vždy rychleji, vždy povrchněji, zevněji a stále méně jsme myslili na bytnost v nich. Podávali jsme je dále, jako se podává peníz z ruky do ruky:

neví se, jak vyhlíží a co jest na něm, ví se jen, že se zaň tolik dostane. Tak chvatně letěla slova od úst k ústům. Jejich nitro už nemluvalo; bytnost věci už z nich nezněla, duše se v nich sama už neznala. Byly to jen už slovní mince. Znamenaly věc, nezjevovaly ji. Byly už jen znamením, aby jiní věděli, co se chtělo.

Tak není řeč se svými jmény už žádným tajemným obcováním s podstatou věci, žádným stýkáním se věci a duše. Není už ani touhou po ztraceném ráji, nýbrž chvatným klepotem slovních mincí, jako počítací stroj pohazuje penězi a nic o nich neví.

Jen někdy se vytrhneme. Slyšíme pojednou volání z takového slova jakoby z prapříčin. Podstata na nás volá. Nebo jest to slovo na papíře a zazáří z černých značek. „Jméno“ vystupuje, podstata, odpověď duše. Tu cílíme opět prazázitek, z něhož to slovo vytrysklo, v němž se setkala duše s podstatou věci. Cítíme žasnoucí patření, duševní hmátnutí, kterým člověk bytnost té novoty před sebou uchopil

a z vlastního nitra to vyjádřil podobou jména. Vstupujeme do dálky, padáme do hloubky a to slovo jest opět oním prvním činem, k němuž Bůh volal ducha člověka. Ovšem porouchaným, ztraceným. Ale brzy zase všechno zapadá a počítač stroj klapě znova...

Nedopouštěj, aby byly tyto chvíle pro tě ztraceny.

Možná, že ti jméno 'Bůh' někdy tak vystoupí v ústrety.

Uvážíme-li to všechno, pak chápeme, že věřící Starého zákona jména božího vůbec nevyslovovali. Dosazovali za ně jméno 'Hospodin'. Neboť v tom se zakládalo zvláštní vyvolení židovského národa, že zjevněji cítil než jiní národové boží skutečnost, boží blízkost. Jeho velikost, jeho velebnost a hrůzu pocítoval silněji než jiní. Jim Bůh zjevil své jméno skrze Mojžíše: 'Kterýž tu jest, toť mé jméno.' 'Jsouci,' jenž nikoho jiného nepotřebuje, jenž trvá zcela sám v sobě, soujem všeho bytí a veškeré síly.

Jméno boží jim bylo obrazem jeho bytosti. Viděli boží bytost vyzařovati z jeho jména. Bylo jim jako Bohem samým a báli se jeho jména, jako se báli kdysi na Sinaji Hospodina samého. Vždyť Bůh mluví o svém jméně jako o sobě: ‚Mé jméno tam bude,‘ praví o chrámu. A v tajemném Zjevení slibuje tomu, kdo se osvědčí věrným, že ‚ho učiní sloupem v chrámu božím‘ a ‚napíše naň své jméno‘. Chce ho posvětit a sebe samého mu darovati.

Tak rozumíme přikázání: ‚Nevezmeš opovážlivě jména Boha, Hospodina svého.‘ Rozumíme, že Spasitel se nás učí modlit: ‚Posvěť se jméno tvé.‘ A že máme ‚ve jménu božím‘ vždycky začínati, cokoliv činíme.

Jméno boží jest plné tajemství. Bytnost nekonečna z něho vyzařuje; bytnost toho, ‚kterýž tu jest,‘ v nezměrné plnosti bytí a v nekonečné velebnosti.

A v tomto slově žije také to nejhlubší naší vlastní duše. Naše nejvnitřnější bytí odpovídá Bohu, protože jemu nezbytně náleží. Od něho

jest stvořeno a k němu, nemá žádného pokoje, dokud není s ním spojeno. Naše já nemá zajisté žádného jiného smyslu, než aby bylo spojeno s Bohem v obcování lásky. Toto všechno, naše všechna urozenost, duše naší duše se zakládá ve slově ‚Bůh‘ a ‚můj Bůh‘. Můj původ a můj cíl, začátek a konec mého bytí, klanění a touha a lítost, všechno.

Jméno Bůh jest vlastně vším. Prosmež ho tedy, aby nás naučil, ‚nebratí jeho jména opovážlivě‘, ale ‚světiti‘ je. Prosme ho, aby jeho jméno nám zazářilo ve slávě. Nesmí nám býti nikdy mincí, která se kulí mrtvě z ruky do ruky. Nekonečně drahým nechť nám zůstane, třikrát svatým.

Chceme jméno boží ctíti jako Boha samého. A v něm ctíme také svatyni naší vlastní duše.

POPEL. *)

Na kraji lesa stojí stračka. Tak samovolně jsou zaokrouhleny její temně zelené listy. Jemně ohebná a pevně utvárněny její ztepilé lodyhy. Květ jako vystřižený z těžkého hedvábí a modř má tak zářící drahým kamenem, že naplňuje kolem dokola všecek vzduch. A nyní by někdo přišel a utrhl by tu květinu, a pak by se mu omrzela a hodil by ji do ohně...: několik okamžiků a ze vši té zářící nádhery bude tenounký proužek šedého popela.

Co však zde vykonal oheň v krátké chvílce, to činí čas ustavičně na všem, co jest živého:

*) Oba sešity Guardiniho o Posvátných Znameních spojujeme v jedno. K druhému sešitu jest úvodem tato poznámka:

Mluví o věcech, dobách, pohybech a postojích. 'Znamením' jest vše, co vnitřního se projevuje ve vnějšku, co věčného v časném.

Dolní Holtorf u Bonnu 1923.

Romano Guardini.

na zdobné kapradině, na vysoké divizně, na mocně stojícím dubu. Činí to na lehkém motýlu jako na hbité vlaštovce. Na čiperné verce i na těžkém býkovi. Stále jest to totéž, ať to jde rychleji nebo pomaleji; ať jest to rána nebo nemoc, oheň nebo hlad, nebo co jiného: jednou bude ze všeho toho kvetoucího života popel.

Ze silné postavy sypká hromádka prachu, kterou každý vítr rozvěje. Ze zářících barev šedavá mouka. Ze života teple se dmoucího, cítícího, ubohá mrtvá země; méně než země: popel!

Nám samým se nevede jinak, Jak nás mrazí, hledíme-li do otevřeného hrobu a vidíme-li vedle několika kostí pár hrstí hnědého popela.

„Pomni, člověče, že jsi prach a v prach se obrátíš!“

Pomíjejicnost znamená popel. Naši pomíjejicnost, nikoliv ostatních. Naši; mou! Mé pomíjení mně hlásá, když mi dělá kněz na počátku postní doby popelem minulé květné

neděle na čele kříž: „Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris!“

Všecko se promění v popel. Můj dům, můj oděv i náčiní i peníze; pole, louka i les. Pes, který mne provází, i to zvíře ve stáji. Ta ruka, kterou píši, i to čtoucí oko a mé celé tělo. Lidé, které jsem miloval, i lidé, kterých jsem nenáviděl, a lidé, jichž jsem se bál. Co se mi na zemi zdálo velikým, a co malým i co opovržení hodným, všecko popel, všecko ...

OLTÁŘ.

Rozmanité síly jsou v člověkově: poznáním může chápat věci kolem sebe: hvězdy a hory, moře a řeku, strom, zvíře a všechno lidské bytí okolo sebe, a může vnikat do jeho vnitřního světa. Může je milovat, může jich také nenávidět a je odstrčit, může se postavit proti nim, nebo po nich toužit a táhnouti je k sobě. Může uchopit svět kolem sebe a utvářet jej podle své vůle. Rozmanité vlnění radosti a touhy, smutku a lásky, klidu a vzrušení táhne jeho srdcem.

Jeho nejslechetnější síla však jest tato: poznat, že jest nad ním něco vyššího, toto vyšší uctívat a pro ně se obětovat. Člověk může Boha nad sebou poznat, může se mu klanět a sám se v oběť přinést, aby Bůh byl zveleben.

Aby však Výsost boží v duchu zazářila, aby se člověk této Výsosti klaněl, nestál sobecky sám v sobě, ale povznesl se nad sebe, sám sebe obětoval, by velebný Bůh byl oslaven, toť oběť.

Co nejhlubšího v duši, toť moc obětovati. V nejhlubším nitru člověkově jest ono licho a jasnost, z nichž vystupuje oběť k Bohu.

Viditelným znakem tohoto nejvniřnějšího, nejtiššího a nejsilnějšího v člověku jest venku oltář. Stojí v nejposvátnější části chrámu, vyzvižen na stupně z ostatního prostoru, který jest sám oddělen od pracovního obvodu lidí venku, odloučen jako svatyně duše. Pevně zbudován na bezpečném podstavci jako opravdová vůle v člověkově, která o Bohu ví a jest rozhodnuta proň se obětovati. A na tom podstavci leží stolní deska, mensa, dobře připravené místo, na kterém se přináší oběť. Žádné bludiště, volná plocha. Žádné polo-temné, nejasné konání, nýbrž zjevné všem zrakům. Tak, jak má býti konána v srdci oběť.

Zcela jasně před zraky božími, bez výhrady
a bez obmyslu.

Obojí však spolu souvisí: oltář venku
i uvnitř. Onen srdce Církve, tento největší
hlubina živé lidské hrudi, vnitřního chrámu,
jehož jest ten venku se svými stěnami a kle-
nutími výrazem a podobenstvím.

PLÁTNO.

Prostíráme je na oltář. Leží jako korporale, rouška na Tělo Páně, pod kalichem a hostií. Kněz jest do něho zahalen, když koná svatou službu, do alby, bílého roucha. Plátno pokrývá Stůl Páně, na němž se podává božský Chléb...

Plátno náležité jest skvostné, čisté, jemné a pevné. Když tu leží tak bílé a čerstvě čisté — myslívám na chůzi zimním lesem. Najednou jsem přišel na vršek plný čerstvého napadlého sněhu, bez poskvrny ležícího mezi černými jedlemi. Neodvažoval jsem se přeběhnouti přes něj se svou hrubou obuví. Zcela uctivě jsem jej obešel... Tak leží plátno prostřeno pro Svátost.

Na oltáři, na němž se přináší božská oběť, musí především ležeti. Mluvili jsme o oltáři, jak stojí pozdvížen, nejsvětější místo ve svatyni.

Uvážili jsme, že vnější oltář z kamene jest podobenstvím vnitřního v duši. Nikoliv, více než podobenstvím. Viditelný oltář neznamená jen oltář v srdci vnitřní obětní ochoty, ale oba náležejí k sobě. Tajemným způsobem jsou jedno. Vlastní oltář, dokonalý, na kterém bývá přinášena oběť Kristova, jest živá jednota obou.

Proto nám mluví plátno tak silně k srdci. Tušíme, že mu musí v našem nitru něco odpovídati. Cítíme to jako žádost k nám, výtku, touhu. Jen z čistého srdce přichází pravá oběť; plátno však ztělesňuje čistotu, jaká musí býti v srdci, má-li býti oběť Bohu libou.

A mluví nám mnoho o čistotě. Dobré plátno jest jemné a vzácné. Hrubost a surovost netvoří ještě čistoty. Ta nemá co činit se škaředstvím. Její síla jest silou jemnosti; jest slechtického původu.

Ale síla v ní žije. Pravé plátno jest pevné. Žádný chatrný pavučinový výrobek, který každý vítr rozmetá. Pravá čistota není ničím

neduživým. Neutíká před životem, neblouzní v nepravých snech a přepjatých ideálech. Prává čistota má červená líce životní radosti a pevný chmat statečného boje.

A ještě jednu věc praví plátno rozjímavému smyslu: nebylo hned tak čisté a jemné, jak zde nyní leží. Zprvu bylo hrubé a nevzhledné, musilo býti často práno a bíleno, až nabylo své vonné svěžesti. Čistota zde není od počátku. Jistě jest to milost, jistě jsou lidé, kteří ji nosí v duši jako dar, že jejich celé bytí má plnost svěží síly nejvnitřnější bytostní čistoty. To však jsou výjimky. Co se ovšem jinak čistotou zve, bývá často opravdu pochybným a znamená jen, že žádná bouře ji neotřásala. Prává čistota nebývá na počátku, ale na konci. Teprve dlouhou statečnou prací se získá.

Plátno leží na oltáři čisté, jemné a pevné. Jest čistotou, šlechtictvím srdce a svěží silou.

V tajemném zjevení svatého Jana jest jednou řeč „o velikém zástupu, jehož nikdo

nemohl spočísti, ze všech národů, kmenů, pokolení a jazyků. Stojí před trůnem oblečení v bílé rouchu, a jeden se táže: 'Ti, co oblečení jsou v roucha bílá, kdo jsou a odkud přišli?' A dostává v odpověď: 'To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbělili je v krvi Beránkově. Proto stojí nyní před trůnem Božím a slouží jemu dnem i nocí.'

'Oděj mne bílým rouchem, Pane,' modlí se kněz, oblékaje si albu k svaté oběti...

O STÁNÍ.

Už jednou jsme o tom mluvili, že úcta před nekonečným Bohem vyžaduje zřízeného držení těla. On jest tak veliký a my před ním tak nepatrní, že toto vědomí se také zevně projevuje: činí nás malými, velí nám pokleknouti.

Uctivost však se může projevit ještě jinak. Pomysli, že bys usedl, odpočíval bys, nebo by ses bavil hovorem. V tom by přišel někdo, tobě cti hodný, a obrátil by se k tobě. Ihned bys vstal a vzpřímen bys poslouchal a odpovídal. Co to znamená?

Povstání značí především, že se vzchopujeme. Místo uvolněného sezení zaujímáme ovládnutý, upjatý postoj. Znamená to, že jsme pozorní. V stání jest něco napjatého, bdělého. A konečně to znamená, že jsme hotovi, neboť

58

kdo stojí, může ihned odejít; může bez meškání vykonat rozkaz, dáti se do práce, jakmile mu byla určena.

Toť jest jiná stránka bázně boží. Při klečení to bylo klanění, setrvání v hlubokém pokoji; zde jest to bdělost, činnost. Takovou uctivost má pozorný sluha, vyzbrojený válečník. Projevuje se stáním.

Povstáváme, kdykoliv zavzní radostné poselství: při evangeliu ve Mši svaté. Křestní kmoťrové stojí, když na místě dítěte slibují věrnost víry. Stávají dítky, když obnovují při prvním svatém přijímání tento křestní slib. Stávají snoubenci, když se spojují před oltářem slovem věrnosti v manželství. A tak ještě při mnoha jiných úkonech.

Také jednotlivci to může býti někdy silným výrazem jeho nitra, modli-li se stoje. První křesťané to rádi činívali. Znáš dobře obraz oranty, z katakomb, vztyčené postavy v ušlechtilé splývajícím rouchu a s rozpiatýma pažema. Stojí volně a spolu plna jasné kázně; klidně

a naslouchajíc slovu a hotova k radostnému konání.

Někdy nebývá možno náležitě klečeti, cítíme se při tom stísněni. Tu působívá dobře stání, činí volným. Ale náležité stání! Na obou nohách, bez opírání. Kolena rovně, žádné nedbale uhnutí, Vzprímeně a ovládaně.

Tím se modlitba kázní a činí spolu volnou; v bázni a v pohotovosti k činu.

O KRÁČENÍ.

Kolik jich umí kráčet? Není to žádný spěch a běh, ale klidný pohyb. Žádné plouhání, ale silné vpřed. Kráčející jde pružnou nohou, ne-vleče se. Volně vztyčen, neohnut. Ne nejistě, ale v pevné souměrnosti.

Pravá chůze jest cosi ušlechtilého. Málo lidí to umí. Nejméně asi dívky a ženy, jejichž nepřirozený oblek a marnivá obuv mrzačí postavu, vzhled i chod. U mnoha, vzešlých z hnutí mládeže, to znova roste a radost se na to dívají. U muže se to spíše vidělo, řekněme u důstojníka, pokud nechodil ve svěráku; nebo u mnohého sportovníka, a dnes se tomu opět učí poutník.

Dobrá chůze jest cosi vznešeného. Volná a přece plná dobré kázně. Lehká a silná, vzprímená a schopna zatížení, klidná a plná

vpřed se deroucí síly. A podle toho, jestli to chůze muže nebo ženy, nabývá tato síla mužného nebo něžně půvabného rázu; nese zevní břemeno nebo zase vnitřní svět jasného pokoje.

A jak krásné to jest, kde se to děje s pietou. Může se to státi bohoslužbou samou. Už pouhé kráčení před Bohem, vědomé a uctivé, jako když někdo v chrámě jde, do domu nejvyššího Pána, a zvláštním způsobem před jeho očima. Nebo bývá průvod, tak třebaš jdeme-li v procesí — myslíš snad na neukázněné posunování, na omrzelé plouhání a zevlování při tak mnohém průvodě? Mohlo by to býti tak slavnostním a utěšeným, kdyby tiito provázeli Pána ulicemi města nebo nivami, 'jeho vlastnictvím', a všichni kdyby šli s modlícím se srdcem: mužové kráčející statným krokem, ženy v mateřské důstojnosti, dívky ve svém radostně čistém půvabu, mládenci v ukročené síle...

Tak by se mohl státi kající a prosebný

průvod ztělesněnou, vážnou modlitbou! Ztělesněným vědomím viny a bídy by mohl býti a přece ovládnut křesťanskou důvěrou, která ví, jaká síla jest v člověkoví, pokojná, sama sebou jistá vůle, moc nad všelikou bídou a vinou, živý Bůh.

Není kráčení výrazem podstatně lidského šlechtictví? Přímá postava, sama sobě vládnoucí, sama sebe nesoucí, klidná a jistá, jež zůstává výhradným vlastním člověkovým právem. Vzpřímeně kráčet znamená býti člověkem.

My však jsme více než jen lidmi. „Božského rodu jste“, praví Písmo. Z Boha znovu zrozeni k novému životu. Kristus žije v nás zvláštním hlubokým způsobem skrze Oltářní svátost; jeho Tělo jest v našem těle, jeho Krev krouží v naší krvi. Neboť, kdo jí mé Tělo a pije mou Krev, ve mně přebývá a já v něm“, řekl on. Kristus roste v nás a my rosteme v něm, stále dál dovníř, naskrz, vzhůru, „až bychom dorostli plnosti věku Ježíše Krista;“ až by on

‚v nás byl utvořen‘, a pak všechno bytí a činění, ‚budťo že jíme nebo pijeme, nebo coť kdy jiného činíme‘, práce a hra, radost a slzy, všechno se stalo jediným životem Kristovým.

Hledť, vědomí tohoto tajemství by mohlo nalézťi tak radostný výraz, proniklý krásou a silou, v náležitém kráčení. Mohlo by to býťi vyplněním přikázání, povzneseným k hlubokému podobenství; ‚chodiť přede mnou a budiť dokonalým.‘

Ale v nestrojené pravdivosti, není-liť pravda? Žádná nafoukanost! Jen z pravdy, nikoliv z ješitné vůle může vzejťi krása chůze.

O BITÍ DO PRSOU.

Začala se Mše svatá. Kněz stojí na stupních oltáře. Věřící nebo oltářní sluha na místě jich se modlí: Vyznávám se Bohu všemohoucímu., že jsem převelice zhřešil, myšlením, slovy i skutky, svou vinou, svou vinou, svou převelikou vinou.' A pokaždé, když vysloví slovo 'vinou', bijí se v prsa.

Co to znamená, bije-li se člověk do prsou?

Prozkoumejme to jednou. Ale k tomu třeba, abychom ten obyčej správně konali. Nejen maličko špicemi prstů fukali na šaty; zavřená pěst má bít do prsou. Možná, žeš už někdy viděl na starých obrazech klečeti v poušti svatého Jeronýma, jak třesa se, bije kamenem v ruce do prsou. Jest torána, žádná něžnůstka! Má bít do bran našeho vnitřního světa a otrástí jimi. Pak cítíme, co znamená.

Tento svět by měl býti pln života, pln světla

a síly a silné činnosti. Jaké však jest to v něm podle pravdy? Tak vážné požadavky se před námi zdvihají, povinnosti, potřeby, rozhodující volání, ale sotva se co hne uvnitř. Tak mnohou vinu jsme na sebe uvalili, ale nestaráme se o ni. Uprostřed života jsme objali smrti, ale nemyslíme na to. Tu volá hlas boží: „Probud se! Rozhlédni se! Vzpamatuj se! Změň své smýšlení! Čiň pokání!“ Toto volání se ztělesňuje v ráme do prsou. Ta je má proniknouti; má svět uvnitř zburcovati, aby procill, prozřel, obrátil se k Bohu.

Vzpamatuje-li se člověk, pak mu vstupuje na oči, jak promarnil vážný život, jak přestoupil přikázání boží, jak zanedbal své povinnosti, svou vinou, svou vinou, svou převelikou vinou. Touto vinou leží jít a jen jedna cesta ho vyvádí, aby totiž upřímně uznal: „Zhřešil jsem myšlením, slovy i skutky, proti svatému Bohu a proti obcování svatých. Bitá hrud přistupuje na stranu boží a přidává se k Bohu proti sobě samé. Člověk myslí o sobě, jak Bůh to činí.

Hněvá se na svůj hřích a trestá se bitím.

To tedy znamená, bije-li se člověk do prsou: probouzí se. Vzburcovává vnitřní svět, aby vyslechl volání boží. Staví se na stranu boží a sám se trestá. Vzpamatování tedy, lítost, obrát v smýšlení.

Proto se bije kněz a lid do prsou, vyznávají-li při stupňové modlitbě své hříchy. Činíme to, když nám bývá ukazováno před přijímáním Tělo Páně, a říkáme: ‚Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou.‘ Obviňujeme-li se v litanii a říkáme-li: ‚My hříšníci, tě prosíme uslyš nás.‘

Význam toho obyčeje byl také zeslaben. Tak se bijí ovšem věřící do prsou, když bývá při proměňování pozdvihována hostie a kalich. Nebo když říkají při Anděl Páně: ‚A Slovo tělem stalo se.‘ Zde se vlastní smysl potratil a úkon jest jen ještě obecným výrazem uclivosti a pokory. Hořká vážnost měla mu zůstat, aby byl voláním k vzpamatování a sebetrestáním kajícího srdce.

SVĚTLO A ŽÁR.

Toužíme po spojení s Bohem, musíme, z nejvniřnější potřeby. Dvě cesty nám tam ukazuje duše sama. Jsou různé, ale sbíhají se na téměř cíli.

První cesta k sjednocení vede poznáním a láskou.

Poznání jest sjednocením. Poznávající, pronikáme věci a vtahujeme je do sebe. Stávají se naším vlastnictvím, kusem našeho života. Také všeliká láska jest sjednocením. Ne snad jen snahou po něm, sama už jest sjednocením. Jak člověk něco miluje, tak mu to náleží duchovním způsobem.

Tato láska má však zvláštní způsob. Vyjadřuje se to ovšem tak, že se jí říká 'duchovní'. To slovo toho správně nevystihuje; duchovní jest také jiná láska, o níž dále bude řeč. Míni

se tím tolo: ona láska nesjednocuje v bytí, nýbrž v duchovním pohybu, ve vědomí a v smýšlení.

Zdaž pak jest pro to nějaká vnější podoba? Podobenství? Zajisté a jest podivuhodná: světlo a žár.

Tu stojí svíce, nese zářící plamen. Naše oko vidí její světlo, vnímá je do sebe, sjednocuje se s ním a přece se ho nedotýká. Plamen zůstává o sobě a oko též a přece nastává vnitřní ujednocení; spojení plné hluboké úcty a čistoty, mohlo by se říci. Beze všeho dotýkání a směšování v čistém patření.

Hluboký obraz onoho spojení, kterým se spojují v poznání Bůh a duše. „Bůh jest pravda“, praví Písmo svaté. Kdo pravdu poznává, má ji v duchu. Bůh jest v myšlence, která ho náležitě poznává. Bůh žije v duchu, který o něm pravdivě myslí. Proto znamená Boha poznávali: s ním se sjednocovali jako oko s plamenem při zření světla.

Vedle toho jest také spojení žářem. Cítíme

jej ve tváři, na ruce. Pozorujme, jak nás otepluje a proniká a přece stojí plamen nedotčen sám o sobě.

Toť láska: žářem býti sjednocenu s plamenem Boha a přece se ho nedotýkati. Neboť Bůh jest dobrý a kdo dobré miluje, tomu už také žije v duchu. Dobro jest mé, jakmile je miluji; a na kolik je miluji, na tolik mi náleží a přece se ho nedotýkám. „Bůh láska jest, řekl svatý Jan, a kdo tu lásku má, v Bohu zůstává a Bůh v něm.“

Boha poznávati a Boha milovati, toť sjednocení s ním. Proto bude věčná blaženost patřením a milováním. A neznamená to žádného lačného stání před Bohem, nýbrž nejhlubší bytování uvnitř, naplnění a nasycení.

Dříve jsme již viděli, jak plamen jest podobností naší duše. Nyní v něm poznáváme také podobnost živého Boha, „neboť Bůh jest světlo a temnosti v něm není žádné“. Jako plamen šíří světlo, tak Bůh pravdu. A duše přijímá do sebe pravdu a sjednocuje se tak

s Bohem, stejně jako naše oko zří světlo a tak se sjednocuje s plamenem. I žár vysílá plamen, jako Bůh hřející dobrotu. Kdo však Boha miluje, sjednocuje se s ním v dobrotě jako ruka a tvář s plamenem, cítí-li jeho teplo. Ale plamen zůstává o sobě, nedotčený, čistý a ušlechtilý. Stejně jako jest o Bohu pověděno, že „přebývá v světle nepřístupném“.

Svítilící, žhnoucí plameni — obraze živého Boha!

Jak teď rozumíme, když bývá při svěcení na Bílou sobotu velikonoční svíce obrazem Kristovým! Když jáhen s plesem ohlašuje plamen na ní jako „světlo Kristovo“, a světla v chrámě se od ní rozsvěcují, aby všude svítilo a plálo světlo a žár živého Boha!

CHLĚB A VÍNO.

Ale ještě jiná cesta vede k Bohu. Nebylo by možno o ní mluvit, kdyby Písmo svaté ji samo neukázalo a liturgie ji tak s plnou důvěrou nešla.

Není jen sjednocení patřením a láskou, vědomím a smýšlením. Jest také sjednocení živého bytí s Bohem. Nelíhne k němu jen naše poznání a chtění, také naše celé bytí. „Srdce mé a všecko mé tělo plesají k Bohu živému“, praví žalm, a býváme upokojeni teprve tehdy, jsme-li s ním spojeni také v bytí a v životě.

To není žádné smíšení bytí, žádné změtení života. Tvrditi to, bylo by nejen opovážlivostí, ale i nesmyslem, protože nic stvořeného se nemůže smísiti s božským. A přes to jest jiné sjednocení než jen poznáváním a milováním: sjednocení bytujícím životem.

Toužíme po tom, musíme, a pro tuto touhu jest velmi hluboký výraz. Písmo svaté a liturgie sama nám jej klade na rty: abychom tak byli sjednoceni s Bohem svým osobním životem jako naše tělo s pokrmem a nápojem. Lačníme, žízníme po Bohu. Rádi bychom ho nejen poznali, nejen milovali. Rádi bychom ho uchopili, drželi, měli; ba řekněme to směle, rádi bychom ho jedli, pili, úplně v sebe dostali, až bychom jím byli docela nasyceni, docela ukojeni, docela jeho plni. Liturgie Božího Těla praví zajisté slovy Páně: „Živý Otec mne poslal. Jako já živ jsem skrze Otce, tak, kdo jī mne, živ jest skrze mne.“

Není-liž pravda, toť to? My bychom se zajisté z vlastního práva nikdy nebyli odvážili něčeho takového žádati, bylo by se nám báti opovázlivosti. Když však Bůh sám tak mluví, praví naše nitro: „Jistě jest tomu tak.“

Ještě jednou: nemůže tím býti míněno nic neuctivého. Nic, co by se jevilo, jako bychom chtěli seřítí hranice, dělicí nás tvory od Boha.

Můžeme se však hlásiti k tomu, co on sám v nás vložil jako touhu. Můžeme se z toho radovati, čím nás obdařuje jeho preveliká dobrota. Kristus mluví: 'Tělo mé právě jest pokrm a Krev má právě jest nápoj... Kdo jí mé Tělo a pije mou Krev, ve mně přebývá a já v něm.' 'Jako Otec mně dal míti život samému v sobě, tak kdo jí mne, bude míti život skrze mne.' Jeho Tělo jisti... jeho Krev píti... jisti ho... živého Bohočlověka přijmouti v sebe, čím on jest a co má, není-liž to víc, než bychom si mohli z vlastní vůle přát? A není-liž to přece všecko, čeho si musí přát v hloubi naše nitro?

A tak jasně jest vyjádřeno toto tajemství způsobami chleba a vína.

Chléb jest prostě potravou. Řádnou, která opravdu živí. Jadrnou, že se nikdy neomrzí. Chléb jest opravdový. A dobrý jest; vezmi to slovo v jeho hlubokém, vřelém smyslu. Pod způsobou chleba však se stává Bůh živou potravou pro nás lidi. Svatý Ignác z Antiochie

píše věřícím do Efesu: „Lámeme chléb; ten nám buď svátostí nesmrtelnosti.“ Jest to strava, která naše celé bytí živí živým Bohem a způsobuje, že my jsme v něm a on v nás.

Víno jest nápoj. Ba, ať to správně řeknu: nejen nápojem, který uhašuje žízeň; tím jest voda. Víno chce více. „Obveseluje srdce člověka,“ praví Písmo. Smyslem vína není jen hasiti žízeň, ale býti nápojem radosti, plnosti, nadbytku.

„Jak krásný jest můj pohár, plný opojení,“ praví žalm. Rozumíš, co to znamená? A že zde „opojení“ značí něco zcela jiného než nestřídmost? Třpytlou krásou jest víno, vůně a silou, jež všechno rozšiřuje a ozařuje. A pod způsobou vína nám dává Kristus svou božskou Krev. Nikoliv jako hezky střídmý nápoj, nýbrž jako přemíru božské libeznosti. „Sanguis Christi, inebria me — Krvi Kristova, opoj mne,“ modlil se Ignác z Loyoly, muž s vřelým rytířským srdcem. A svatá Anežka mluví o Krvi Kristově jako o tajemství lásky a nevýslovné

krásky. „Med a mléko jsem ssála z jeho úst
a jeho Krev učinila má lícé půvabnými,“ čteme
v modlitbách jejího svátku.

Kristus se nám stal chlebem a vínem.
Pokrmem a nápojem. Můžeme ho jísti a pít.
Chléb značí věrnost a vytrvalou pevnost. Víno
jest odvaha, radost nad všelickou pozemskou
míru, vůně a krása, šíře a dopřívání bez mezí.
Opojení života, držení a rozdávání...

POSVÁTNÝ ČAS.

Každá hodina denní má svůj vlastní ton. Tři však na nás hledí zvláště jasnou tváří: ráno, večer a mezi oběma hodina polední. A ty všechny jsou posvěceny.

r á n o

Tvárnost rána září nad všechny hodiny silně a jasně. Jest to začátek. Vezměme to slovo v jeho plném významu: Každého rána se obnovuje tajemství narození. Vstáváme ze spánku, v němž se náš život omladil, a cítíme jasně a silně: „Žiji! Jsem!“ A toto prožité bytí se stává modlitbou. Obracejí se k tomu, od něhož pochází: „Bože, tys mne stvořil. Děkuji ti, že jsem živ. Děkuji ti za všechno, co mám a čím jsem.“ A ten nový život cítí svou sílu a pudí

k činu. Tak se obrací k nastávajícímu dni a k jeho úlohám. Modlitbou bude také toto: „Pane, ve tvém jménu a v tvé síle počínám ten den. Bude to dílo pro tebe!“

Toť jest svatá hodina ranní. Život se probouzí. V hlubokém uvědomění svého bytí přináší Bohu čistý dík tvora. Zdvihá se k nové práci a obrací se k dennímu dílu, přicházejí od Boha a v jeho síle. Vidiš, jak mnoho závisí na první hodině dne? Jest to jeho počátek. Možná jej počítí také bez začátku, bezmyšlenkovitě, bezděčně se do něho smeknouti. To pak není vůbec žádným „dnem“, nýbrž cárem času beze smyslu a vzhledu. Ale den, toť cesta; chce směr. Den, toť dílo; vyžaduje jasné vůle. Den, toť píseň, žádá čistého zanotování. Dnem, toť tvůj celý život. Tvůj život jest jako tvým dnem. Ten však požaduje vzhledu.

Vůli a směr a jasnou tvář vzhlížející k Bohu, to všechno tvoří jítro.

večer

Také on má své tajemství: tajemství smrti. Den se schyluje; člověk se chystá vejíti v mlčený spánek. Ráno bylo naplněno pocitem síly obnoveného života; večer jest život unavený a hledá pokoje. A zaznívá jím tajemství smrti. Často toho nepozorujeme; tehdy bývá naše nitro ještě plné obrazů přítomného života, napjaté přáními a plány pro příští den. Mnohdy to do něho tiše zazní jako dálné tušení. Přicházejí však také večery, kdy cítíme, jak se život schyluje k veliké tmě, „v níž nikdo již nemůže dělati“.

A všechno záleží na tom, rozumíme-li tajemství smrti. Zemřítí neznamená jen, že se život ukončuje. Smrt bývá poslední ohláškou tohoto života; jeho nejdůležitějším, vše rozhodujícím činem. Co se děje v životě jednotlivce nebo národa nebývá nikdy ukončeno

nebo vyřízeno. Vždycky ještě záleží na tom, co člověk a lid dále z toho učiní. Podle toho, jak se k tomu stavějí, tvoří něco nového z toho, co se zrovna událo, k dobrému nebo špatnému. Pomysli si, že by na nějaký lid dopadlo nějaké soužení. Stalo se to ovšem, ale není to ještě ukončeno. Lid si může zoufat, může to však také „přemyslet“ a začít znova. Teprve tehdy se dokoná, co se bylo už dávno událo. Tak znamená smrt nejlouběji toto: jest to poslední slovo, jež člověk mluví ke svému minulému životu; konečně platná tvářnost, jižto mu dává. Tu jde o veliké rozhodnutí, vezme-li člověk svůj celý život ještě jednou do ruky; litoš se chápe toho, co bylo pochybeného, a přepaluje to; za dobré, jež se stalo, vzdávají dik a pokora Pánu čest; a všechno bývá vrháno v naprostou odevzdanost do vůle Boží — nebo zase člověk pozbude naděje a nechá život vybočiti v konec bez hodnoty a síly. Pak nemá vůbec žádného konce; přerušuje se foliko. Nemá žádné podoby ni tvářnosti.

Toť jest vysokým uměním umírání: umění učinili minulý život jediným Ano pro Boha.

Nyní viz, každý večer má býti cvičením v tomto vzácném umění, dáti životu skutečný závěr, který všemu minulému dodává teprve konečné ceny a věrného vzhledu.

Večerní hodina jest hodinou dokonání. Stojíme před Bohem tušíce, že budeme jednou před ním státi tváří v tvář k věčnému odpovídání. Cílime, co obsahuje slovo: ‚Stalo se‘. Dobré, zlé; ztratiti, promarniti. Dostavujeme se k Bohu, k tomu, ‚jemuž všecko žije‘, minulé jako budoucí, a jenž může i věc ztracenou litujícímu znova darovati. A před ním dáváme minulému dni jeho konečně platný vzhled. Co v něm nebylo správného, toho se chápe lítost, a ‚přemyslí to‘; co bylo dobrého, od toho odlučuje pokorně upřímný dík všelikou ješitnost. A všecko nejisté, všecko nedostatečné, ubohé a smutné, hrouží naprostou důvěru ve všemohoucí lásku Boží.

polední hodina

Ráno život vzchází. Stoupá: nejprve rychle a radostně, potom se hromadí odpor, vzestup se stává pomalejším. Konečně dosahuje polední výše a na krátko odpočívá. A brzy počne klesati. Stále znaveněji padá, stále rychleji, až na večer vchází do mlčení noci.

Avšak mezi vzejitím a zapadnutím, na vrcholné výši dne, dýchá krátká podivuhodná chvíle: střed dne. Tu nehledí život do budoucna, neboť se netlačí do předu. Zapadání se ještě nepočalo, proto se ještě neohlíží do minulosti. Stojí, ne však unaveně; toto stání jest ještě plno veškeré síly běhu. Stojí v čisté přítomnosti. A jeho pohled jest upřen do dálky — nikoliv, není upřen vůbec do času ni prostoru: jest upřen do věčnosti.

Jak jest ta polední chvíle tak hluboká!

Ve městě, kde všechno lomoží, jí necítíš, kde není žádného mlčení a žádné usebranosti. Jdi však ven žitnými poli nebo do tichého boru, v létě, kdy slunce vrcholí a dálka hoří — jak ti pak bude všechno tak hlubokým! Ty stojíš a všecek čas zapadá. Věčnost na tě pohlíží. Ve všech hodinách mluví věčnost, ale s polednem sousedí. Tu čas čeká a otvírá se. Poledne jest čistou přítomností, plností dne.

Plnost dne..., blízkost věčnosti... Čekati a býti otevřenu... z dálky zvoní zvon Anděl Páně... Mluví do mlčícího poledne osvobozující slovo: „Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo...“

„Anděl Páně zvěstoval Marii a ona počala z Ducha Svatého —

I řekla Maria: Ejhle, děvka Páně, staniž se mi podle slova tvého —

A Slovo tělem stalo se a přebývalo mezi námi.“

Jednou nastala polední hodina dne člověčenstva, „plnost času“. A byl člověk, ve kterém

stála ta plnost a čekala; Maria. Nespěchala; nehleděla dopředu ni dozadu. Plnost času v ní stála, čistá přítomnost, otevřená věčnosti, a čekala. A věčnost se naklonila, poselství přišlo a věčné Slovo se stalo tělem v jejím čistém lůně.

Zvon hlásá to tajemství do našeho dne. Stále znovu ožívá v polední hodinu křesťanského dne tajemství poledne člověčenstva. Všemi dobami zní plnost času.

Všecek náš život by měl sousediti s věčností. Stále by mělo býti v nás ticho, které jest otevřeno věčnosti a naslouchá. Ale život jest hlučný a překřičuje je. Třeba tedy, abychom se aspoň v zasvěcenou hodinu polední při „Anděl Páně“ usebrali, odstrčili, co se na nás tlačí, tiše stáli a naslouchali tajemství, v němž „sestoupilo věčné Slovo, kdy všechno bylo ponořeno v hlubokém mlčení, z královské stolice“; jedenkrát ve vnější dějinné události, ale stále znovu v každé duši.

A jak jest možno v této chvíli pokoje tak

- hluboce cítili se zajedno s jinými venku, kleří stojí v tichu podobném! Jak možno míti tak hluboké společenství, pozdravovati ven, žehnati ven...

SAMOTA.

Býli samoteni jest více, než když tu není lidí. Hleď, člověk není jen částí světa, jako snad kámen částí domu. Jest mnohem spíše vlastním světem, vnitřním, bohatším ještě než svět vnější. Tento jest pln bezpočetných tvorů: hvězd, oblaků, stromů, zvířat; ale ještě více myšlenek jest ve vnitřním světě, krásnějších, hlubších, hroznějších. Venku působí veliké síly: burácející bouře, zapalující blesk, kroupy s hukotem padající a utloukající obilí, oheň a vodní proudy; silnější však jest touha, lítost, dobrota a nenávisť. Jasně svítí světlo denní, ale jasněji pravda v duchu. Ohnivý jest prasek sluneční, ohnivější láska. Jako živá protiva stojí vnitřní svět před světem vnějším, jest však bohatší než on, hlubší, silnější. Nuže, kdo jde sám, ten „přichází k sobě“. Vnitřní svět v něm vystupuje, on v něm bydlí, má jej v držení.

Člověk není také jen kusem stáda. Tu a tam by se to ovšem mohlo zdáti, jdeme-li na příklad po uzavření obchodů ulicemi našich velkých měst, nebo vidíme-li, jak proudí dělníci z továren. Přece však každý má do sebe něco zvláštního. Druh druhu se nerovná. Každý má své chyby, každý své krásno, každý vlastní bol a radost, která jen jemu náleží... Nikdo nevidí světa ~~těma~~ též očima jako druhý a nikdo necítí života tímž srdcem. Bůh nenadělal lidí po tuctech jako tovární zboží, nýbrž 'každého zvláště'. Všickni jsou jeho obrazem, ale každý jest jím vlastním způsobem. Každý jest jen jednou, jednou jeho bytost, jeho osud a jeho dílo. Kdo tedy samotén jde, ten 'přichází k sobě'. Nevidí se ve stádě, nýbrž jak stojí sám o sobě. Pozoruje, jak se s ním věci mají, vidí své chyby, zří svou úlohu a cítí zvláštní síly, jež jsou mu dány.

Ale zvláštní věc: z takové samoty vede přímá cesta k velikému světu venku, doprostřed hlubiny jeho srdce. Nelze to lehko vy-

jádríti. Čím bohatší vnitřní svět, tím jasněji zří člověk také bohatství vnějšího. Vždyť ten jest přece protivou onoho. Čím veselejší jest tvé srdce, tím jasněji září slunce. Čím hlubším tě učinila bolest, tím hlouběji se ti otvírá tajemství věcí. Čím ušlechtilější duše, tím skvostnější jest před ní květina, hora i hvězda. Čím širší jest láska, tím silnější souzvuk všude cílí.

A chce-li někdo kráčetí světem svobodně, chce-li cítiti jeho velikost a přece se nepoddati jeho kouzlu, uviděti jeho krásu, býti však okován proti jeho svůdnosti, pak třeba, aby stál sám v sobě pevně. Jen kdo umí ve vlastním nitru rozeznávatí věc pravou od šalebné, hledi také vidoucímá očima ven a rozlišuje podstatu od zdání. Jen kdo se naučil panovati sám nad sebou, prochází také jako pán zevnějšími věcmi.

Z vnitřního světa vede také přímá cesta k Bohu. Toť jisto, Bůh nám náleží všem zároveň, on však náleží také každému zcela a každému nově. Každého člověka Bůh stvořil, aby mohl býti zvláštním způsobem „z Boha“. A čím člověk volá k Bohu z hlubší duše a ze svého vlastního nitra, tím hlubší bude boží odpověď. Čím plněji se mu otevře vnitřní svět, tím plněji se mu Bůh daruje. Ano Bůh touží po tom, by se člověk stal celým, jakým býti má, aby se mu mohl celý darovat; řeklť přece, že jest to „jeho rozkoší býti se syny lidskými“.

Všecko to se děje v samotě.

Býti samotén značí přijíti k sobě, býti doma u sebe, uskutečniti svou nejvlastnější bytost. Tuto samotu musíme míti, modlíme-li se. Tu třeba vše, co ruší, odkliditi, všechny vedlejší věci, zaměstnání a starosti, a býti sám s Bohem. Pak vstupuje nitro v tajemně živé spojení se všemi věcmi, i když na ně zvláště nemyslíme. Neboť člověk jest přece hlavou a srdcem

tvorstva. A jestli jeho srdce v pravém pořádku, čisté a upokojené, pak mluví všechny věci tímto srdcem k Bohu. A pak máme nitro před Bohem. Uvážil's už někdy, co to znamená státí před tváří boží? Před obličejem člověka stojíme, není-li žádných stěn mezi námi a žádných roušek. Stěnou mezi námi a Bohem je hřích. Rouškami mezi Bohem a námi jsou všechny cizí myšlenky, přání, starosti, lhostejnost a chlad. Abychom stáli před obličejem božím probuzeni celým nitrem, svobodni a k němu obrázení, k tomu třeba býti v samotě.

Také ve chrámě, také když klečíme uprostřed jiných věřících, kolem dokola nesmí býti už žádných „lidí“. Bůh sám. Žádná marnivost už, žádné pohlížení sem a tam, žádné zvědavé těkání v myšlenkách. Všecko k Bohu!

To se jeví také ve vnějším chování. Máme pro to pěkné slovo: usebranost. Tu je člověk stažen do nitra, pohled obrácen dovnitř, jako by byla vystavěna dokola neviditelná stěna.

90

Usebranost zjednává a chrání samotu. A v této samotě se probouzí naše bytí k Bohu a stojí před jeho tváří. Pak stojíme s ním oko v oku, abychom s ním mluvili a ho vnímali.
Pak se můžeme
modlití.

OBSAH

<i>Úvodem</i>	1—10
RUKA	11
O ZNAMENÍ KŘÍŽE	15
O KLEKÁNÍ	17
SVĚCENÁ VODA	19
PLAMEN	23
SVÍCE	27
BRÁNA	30
STUPNĚ	34
ZVONY	38

O JMÉNĚ BOŽÍM	41
POPEL	48
OLTÁŘ	51
PLÁTNO	54
O STÁNÍ	58
X OKRÁČENÍ	61
O BITÍ V PRSA	65
SVĚTLO A ŽÁR	68
CHLÉB A VÍNO	72
POSVÁTNÝ ČAS	77
✓ SAMOTA	86

SIT LAUS DEO.

PAX VIVIS

ET REQUIEM DEFUNCTIS.

QUIS SCRIPSIT SCRIBAT.

SEMPER CUM DEO VIVAT

IN COELIS SEMPER CUM DOMINO FELIX.

AMEN

KURS 12.

v říjnu l. p. 1925.

*

Z NĚMČINY PŘELOZIL

P. LUDVÍK VRÁNA

TISKEM

VIKTORA DVOŘÁKA

V MOR. BUDĚJOVICÍCH

NA SKLADĚ U

MARTY FLORIANOVÉ

VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

*

DEO GRATIAS

Prvním majitelem

tohoto 372. z listice

stal se

QUEM SI QUIS ABSTULERIT.
MORTE MORIATUR
IN SARTAGINE COQUATUR
ET ROTETUR
ET SUSPENDATUR
AMEN

EGO SUM ALPHA ET OMEGA

ADORO TE DEVOTE LATENS DEITAS